

Klima- og miljødepartementets prioriterte EU/EØS-saker i 2020

KLD vil prioritere følgende saker i 2020:

- Felles oppfyllelse og forsterket klimamål for 2030
- Forsterket innsats mot avskoging
- Et giftfritt miljø og en bærekraftig kjemikaliestrategi
- Sirkulær økonomi og marin forsøpling

KLD utarbeider hvert år en strategi for påvirkningsarbeidet overfor EU. Prioriteringene speiler EUs dagsorden med vekt på saker hvor Norge har interesser og muligheter for gjennomslag for norske posisjoner. Formålet er å forankre og spisse innsats og ressurser i departementets EU/EØS-arbeid. KLDs prioriteringer er reflektert i regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021 og spilles inn til regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU i 2020.

EU er motoren i internasjonalt miljøsamarbeid. Norge og EU deler mange felles utfordringer og har ofte sammenfallende interesser i den globale klima- og miljøpolitikken. Norges og EUs klima- og miljøpolitikk er tett sammenvevd. Om lag 80 % av norsk miljøregelverk kommer fra EU som følge av EØS-avtalen. Samarbeidet med EU skjer i hovedsak innenfor rammen av EØS-avtalen, men favner også bredere.

1. Status og saker i EU i 2020

Von der Leyen-kommisjonen har klima og grønn omstilling som en overordnet og gjennomgående prioritering. Meldingen om en "European Green Deal" ble lagt frem i desember 2019. Med utgangspunkt i denne vil Kommisjonen foreslå en rekke tiltak som skal redusere klimagassutslipp, sikre mer effektiv ressursbruk i retning av en ren og sirkulær økonomi, stanse tap av artsmangfold og kutte forurensing. "Green Deal" viderefører og styrker EUs stadig mer sektorovergripende tilnærming til klima- og miljøutfordringene. Det er en bred satsing som omfatter hele Kommisjonens arbeid og hvor kommissærene med ansvar for henholdsvis miljø, hav og fiskeri, energi, transport, helse, regionalpolitikk og landbruk har fått særskilte oppdragsbrev fra Von der Leyen om å bidra på sine respektive områder. "Green Deal" er forankret på høyt nivå hos Kommisjonens første vise-president Frans Timmermans, som også er klimakommissær. Ansvaret for miljøsakene er lagt til kommissær Virginijus Sinkevičius, som også har ansvar for hav og fiskeri.

Kommisjonens klima- og miljøprofil kommer også til uttrykk i budsjett-, utenriks-, utviklings- og handelspolitikken. EU vil fortsette å vise globalt lederskap på klima og miljø. 2020 blir et viktig år i FN med forhandlinger om videre global ambisjon på områdene klima og biologisk mangfold. EU er en nøkkelaktør for Norge i arbeidet for en global avtale for å stanse marin forsøpling, så vel som i forberedelsene av FNs miljøforsamling i 2021 hvor Norge har presidentskapet. Norge samarbeider tett med EU i forhandlingene om et nytt globalt rammeverk for bærekraftig forvaltning og håndtering av kjemikalier og avfall som skal vedtas i 2020.

De offensive og langsiktige ambisjonene i "Green Deal" deles av Rådet og Parlamentet. Ved utgangen av 2019 samlet EUs ledere seg om et mål om klimanøytralitet i EU innen 2050

som vil legge premisser for EUs diskusjoner om et forsterket utslippsmål i 2030. Europaparlamentet har etter valget i 2019 fått en tydelig grønn profil. Parlamentet har erklært "klimakrise" og krever et utslippsmål på 55 % i 2030 på veien mot et klimanøytralt EU i 2050. Norge vil berøres og ha mange interesser i EUs omfattende grønne vekst- og omstillingsagenda, selv om Norge ikke er bundet av EUs 2050-mål.

2. Prioriterte saker for KLD i 2020

- **Felles oppfyllelse og forsterket klimamål for 2030**

Norge, Island og EU ble i oktober 2019 enige om en avtale om felles oppfyllelse av klimamålet for 2030 basert på et mål om minst 40 prosent utslippskutt sammenlignet med 1990. Avtalen forventes å tre i kraft tidlig i 2020. Avtalen innebærer at Norge deltar i EUs arbeid med å kutte utslipp på linje med EUs medlemsland. Norge har siden 2008 vært del av EUs kvotesystem som regulerer utslipp på bedriftsnivå fra industri, kraftproduksjon, petroleumsutvinning og luftfart. Med avtalen om felles oppfyllelse vil Norge i perioden 2021-2030 også samarbeide med EU om utslippsreduksjoner i sektorer som ikke er omfattet av kvotesystemet, som transport, jordbruk, avfall, oppvarming av bygg (innsatsfordelingsforordningen) og regelverket om bokføring av utslipp og opptak av CO₂ i skog og andre landarealer (LULUCF). Norge skal også rapportere på hvordan utslippsmålet skal nås. For å informere EU-landene, EU-kommisjonen og ESA om Norges klimapolitikk, la regjeringen fram en statusrapport i desember 2020.

Kommisjonen har varslet at de vil foreslå et forsterket klimamål for EU for 2030, som sannsynligvis vil vedtas i løpet av 2020. Det skal i første rekke legges frem en plan som vil beskrive hvordan EU på en ansvarlig måte kan øke 2030-målet til minst 50 prosent og eventuelt 55 prosent. Den 7. februar 2020 meldte Norge inn et forsterket norsk klimamål for 2030 til FN om å redusere utslippene fra 50 prosent og opp mot 55 prosent i 2030 sammenlignet med 1990-nivå. Regjeringen vil fortsette å arbeide for at EUs samlede ambisjonsnivå skal økes til 55 prosent reduksjon av klimagassutslipp innen 2030.

Norge vil være tett på diskusjoner om kommende revisjoner av klimaregelverket i tråd med en kommende ambisjonsøking, hvor det er varslet konkrete forslag fra Kommisjonen i 2021. Norge vil også følge aktivt med på forslag om å utvide kvotesystemet til nye sektorer.

- **Forsterket innsats mot avskoging**

Norge har en betydelig internasjonal klima- og skogsatsing for å redusere og reversere tap av tropisk skog, bremse klimaendringene, ivareta biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Årsakene til avskoging er mange og sammensatte og varierer mellom land og regioner. Omgjøring av skog til landbruksareal for produksjon av palmeolje, papirmasse, soya og beiteland for kveg til kjøttproduksjon er årsak til 80 % av verdens avskoging. Det er avgjørende at verdens skoger forvaltes bærekraftig. Gjennom import av tømmer og papirmasse, mat, dyrefôr og drivstoff m.m. risikerer vi å bidra til denne avskogingen, hvis vi ikke kan sikre oss at dette er bærekraftig produsert. Internasjonalt samarbeid er nødvendig og EU er en viktig samarbeidspartner for Norge.

I 2020 vil KLD følge aktivt med på nye og eksisterende initiativ i EU som berører avskoging og skogforringelse. I 2019 la Kommisjonen fram en melding om opptrapping av EU-tiltak for å beskytte og gjenopprette verdens skoger, som landene har vedtatt å følge opp i 2020. I landenes rådskonklusjoner om denne meldingen legges det ytterligere vekt på betydningen av primærskog for karbonlagring, urfolks rettigheter og ivaretagelse av biologisk mangfold, samt EUs medansvar i form av importert avskoging. Sentralt i diskusjonen innad i EU-landene er om EU skal innføre reguleringer på import av råvarer knyttet til avskoging, kombinert med forpliktende samarbeid med råvareprodusenter om mer forsvarlig produksjon uten avskoging. Dette er etter modell av tømmerforordningen og samarbeid med tømmereksporterende land mot ulovlig hogst og handel med tropisk tømmer (FLEGT).

Amsterdam-partnerskapet, der Norge sammen med sentrale EU-land har påtatt seg politiske forpliktelser om bærekraftige og avskogingsfrie forsyningskjeder, går inn for at Kommisjonen følger opp skogmeldingen med slike mer vidtgående tiltak, dog innenfor rammene handelsregelverket setter. Andre vil nøye seg med bærekraftig skogbruk, sertifisering og merkeordninger. Fra norsk side vil det styrke måloppnåelse for klima- og skogpolitiske mål vesentlig om EU påtar seg en lederrolle også på dette området, inkludert en sterkere innsats for finansiering av mer forsvarlige forsyningskjeder.

Innen mars 2020 har Kommisjonen varslet en biodiversitetstrategi som blant annet vil se på koblingene mellom biodiversitet og handel, samt ta for seg avskogingsfrie forsyningskjeder. Det er også varslet en ny skogstrategi i EU. Den nye Kommisjonen legger i likhet med Norge vekt på å ivareta klima og miljø i sine handelsavtaler, blant annet gjennom egne kapitler om handel og bærekraftig utvikling, hvor skogbestemmelser også blir viktige.

KLD vil fortsette samarbeidet med EU om grønne offentlige anskaffelser, som også er viktig for skog, og bidra til arbeidet under EUs tømmerforordning som fastsetter forpliktelser for virksomheter som bringer tømmer og treprodukter i omsetning på det indre marked for første gang. Det nye direktivet om fornybar energi har bestemmelser om utfasing av biodrivstoff med høy risiko for indirekte arealbrukseffekter, herunder kriterier som avgjør hvilke typer biodrivstoff dette vil gjelde. Dette er med på å legge premisser for norsk biodrivstoffpolitikk.

- **Et giftfritt miljø og en bærekraftig kjemikaliestrategi**

Kommisjonen skal i første halvdel av 2020 legge frem en kjemikaliestrategi for å oppnå et giftfritt miljø. Denne skal beskytte helse og miljø og fremme utviklingen av bærekraftige alternative stoffer. Kommisjonen ønsker et forenklet og styrket kjemikalierammeverk som bygger på vitenskapelig kunnskap om risiko ved hormonhermende stoffer, giftige stoffer i produkter og "cocktail-effekten" ved bruk av flere kjemikalier samtidig.

Kommisjonen skal videre vedta en handlingsplan som skal sikre "null forurensing" av luft, vann og jordsmonn innen 2021. Det er allerede varslet en skjerping av EUs luftregelverk i tråd med anbefalinger fra Verdens helseorganisasjon (WHO). Det er også varslet en gjennomgang av regelverk som omfatter forurensing fra industri samt utslipp av mikroplast og legemidler til miljø.

Norge vil følge tett med på utviklingen på disse områdene. Norge har over tid hatt et sterkt engasjement for et ambisiøst EØS-regelverk for håndtering av avfall og for bruk og produksjon av kjemikalier og vil bidra aktivt til videreutviklingen av kjemikalierregelverket og til å sikre en ambisiøs kjemikaliepolitikk i EU. Norge tar aktivt del i EUs arbeid med gjennomføring av vanddirektivet og vil jobbe for at EUs luftregelverk blir skjerpet.

- **Sirkulær økonomi og marin forurensning**

Kommisjonen skal vedta en industristrategi innen mars 2020 som skal vise vei mot det grønne så vel som det digitale skiftet. En ny handlingsplan for sirkulær økonomi skal legges frem samtidig med formål å stimulere frem markeder for klimanøytrale og sirkulær produkter. Sistnevnte vil løfte frem bærekraftig produktpolitikk og omfatte prinsipper, krav og nye forretningsmodeller for å fremme mer sirkulær materialbruk. Det skal samtidig jobbes spesielt opp mot ressursintensive sektorer som tekstiler, bygg og anlegg, elektronikk og plast. Forbruker-relaterte spørsmål vil også prioriteres i 2020. Industristrategien og den reviderte handlingsplanen for sirkulær økonomi er særlig relevant i forbindelse med utarbeidelsen av en norsk strategi for en sirkulær økonomi, samt for oppfølgingen av arbeidet med Grønn konkurransekraft.

EUs strategi om plast i den sirkulære økonomien fra 2018 skal fortsatt følges opp, blant annet med tanke på utslipp av mikroplast ved bruk av produkter som tekstiler og bildekk. Kommisjonen vil også fortsette arbeidet med emballasje og unødvendige engangsartikler av plast som er viktig for å redusere marin forurensning og støtte opp under den sirkulære økonomien. Norge bidro aktivt til plaststrategien som blant annet førte frem til direktivet om engangsartikler. Norge har også jobbet for økt materialgjenvinning av plast på måter som ikke fører til spredning av helse- og miljøskadelige stoffer.

Norge har tatt en offensiv rolle internasjonalt i bekjempelsen av marin forurensning og spredning av mikroplast og vil fortsette å gjøre det i 2020. Norge bidro aktivt til at EUs miljørådsmøte i oktober 2019 fattet konklusjoner om sirkulær økonomi som trekker linjer til den globale dimensjonen og behovet for et internasjonalt rammeverk for å stanse marin forurensning og spredning av mikroplast.

EUs første handlingsplan om sirkulær økonomi fra desember 2015 førte til et betydelig økt ambisjonsnivå for materialgjenvinning i en rekke avfallsdirektiver som også får betydning for Norge. Avfall vil få fortsatt høy prioritet fremover, herunder forebygging av avfall, og Norge vil fortsatt følge utviklingen av EUs avfallsregelverk tett. Norge vil fortsette å jobbe for virkemidler som kan styrke markedet for sekundære råmaterialer med krav til resirkulert innhold. Vi vil bidra aktivt inn i EUs arbeid der Norge har interesser og erfaringer som kan fremme mer bærekraftig produksjon, bruk og utnyttelse av ressurser og vil følge med på relevante nye initiativ. Kommisjonen har blant annet varslet at de vil se nærmere på systemer for innsamlig av avfall i EU. Kommisjonen mener EU bør unngå eksport av avfall og vil vurdere regelverket for grensekryssende avfall.

3. En aktiv og effektiv europapolitikk

KLD vil jobbe for tidlig utvikling av nasjonale posisjoner og prioriteringer og fremme disse overfor Europakommisjonen, Europaparlamentet, EUs formannskap, andre medlemsland og relevante aktører, både på politisk- og embetsnivå.

EØS-avtalen sikrer oss rett til deltakelse i Kommisjonens ekspertgrupper. Miljøforvaltningen deltar i om lag 100 ulike arbeidsgrupper og komiteer. Dette er vår viktigste formelle påvirkningskanal og forblir et sentralt virkemiddel for fortløpende norsk medvirkning på ekspertnivå. KLD har p.t. en nasjonal ekspert i Kommisjonens enhet med ansvar for klimapolitikken i ikke-kvotepiktig sektor.

KLD har aktivt søkt deltakelse i ulike fora og nettverk som involverer medlemslandene. Norge er del av "Green Growth Group" som består av landene som ønsker høye ambisjoner i EUs klimapolitikk. På kjemikalieområdet har Norge nytte av et offensivt nordisk samarbeid og av det bredere nettverket av likesinnede EU-land som kaller seg "REACH-UP". KLD er representert i kommisjonens "European Climate Policy Group", som samler ledelsen i klima- og miljødepartementene i hovedstedene, og i en bredt sammensatt høynivågruppe som fokuserer på bedre etterlevelse og gjennomføring av EUs miljøpolitikk på landnivå. Vi deltar på ulike "direktørmøter" i regi av formannskapslandene, hvor landene sender sine ledere på områder som vann-, hav-, avfall- og naturforvaltning. Miljødirektoratet er aktivt i sitt europeiske nettverk (NEPA).

Det nordiske samarbeidet er en viktig plattform for EU-påvirkning. Det er ikke bare EU som nå vris innsats mot oppnåelse av Parisavtalen og bærekraftmålene. Nordisk Ministerråd har nylig vedtatt en visjon som betyr at også dette samarbeidet skal spisses for å oppnå en grønn, konkurransekraftig og sosialt bærekraftig fremtid. Norge har fremmet forslag til sektorovergripende nordisk innsats på en rekke områder av relevans for "Green Deal", som også understøtter prioriterte områder i EU-samarbeidet (for eksempel marin forsøpling, styrking av Svanemerket, offentlige anskaffelser).

Selv om KLD prioriterer noen saker i påvirkningsarbeidet, pågår det et kontinuerlig arbeid med oppfølging av mange enkelsaker på en rekke områder. Tidlig involvering og aktiv oppfølging av saker gjennom hele beslutningsprosessen er en forutsetning for å ivareta norske interesser i utvikling av nytt EØS-relevant regelverk i EU og sikre en effektiv innlemmelse av regelverket i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett innen fristen. Når regelverk er vedtatt i EU er det lite rom for å gi EFTA/EØS-land tilpasninger i sin gjennomføring. Rettidig innlemmelse og gjennomføring bidrar til at EFTA forblir en troverdig samarbeidspartner for EU. KLD vil bruke Norges formannskap i EFTAs miljøgruppe til å bidra til en effektiv oppfølging av EØS-avtalen på klima og miljøområdet.

EØS-midlene forblir et viktig strategisk verktøy for å støtte opp om gjennomføring av EUs miljøpolitikk i mottakerlandene. 2020 blir viktig for å følge opp klima- og miljøprogrammene. Klima- og energiprogrammet i Polen skal for eksempel redusere ca. 620 000 tonn CO₂ pr. år over en 6-års periode gjennom klimarelaterte tiltak i energisektoren. Sirkulær økonomi, luft- og vannforurensning, biodiversitet og miljøgifter er også sentrale samarbeidsområder med landene. Kulturarv forblir et viktig samarbeidsområde for KLD under EØS-midlene.

KLD legger vekt på å involvere samfunnsaktører som næringslivets parter, forskning, kommunesektoren og miljøorganisasjoner i sitt EU/EØS-arbeid, blant annet gjennom jevnlig EØS-referansegruppemøter og andre former for høringer og konsultasjoner ved behov.